Ivica Dačić
Socijalistička partija Srbije, Beograd

MILOŠEVIĆ JE IZGUBIO IZBORE, A MI SVE

Kada i zašto ste se učlanili u SPS?

Pa ja sam član SPS od osnivanja, od 1990. godine, 17. jula, kada je bio osnivački kongres. Ja sam bio na tom prvom kongresu. Jednostavno, ja sam oduvek pripadao toj nekoj levoj orijentaciji i inače sam se pre nego što sam se učlanio u SPS zalagao za uvođenje višepartijskog sistema, kao student i kada je uveden višepartijski sistem, bilo je potpuno normalno da ja ostanem u jednoj partiji leve orijentacije, a to je jedino bila SPS. Tako da sam od početka tu i učesnik sam svih kongresa, svih 6 kongresa partije.

• *Koje su bile Vaše funkcije?*

U partiji? Ja sam bio prvi predsednik mladih socijalista Beograda, od '90. godine. Onda sam od '91, postao član Glavnog odbora SPS, '92. godine sam postao poslanik u Saveznom parlamentu i '92. godine sam postao član Izvršnog odbora Glavnog odbora u SPS i glavni portparol SPS-a, i to sam bio sve do februara 2000. godine. Onda sam postao predsednik Gradskog odbora SPS-a, Beograda. Posle 5. oktobra sam postao potpredsednik SPS-a i sada, na poslednjem kongresu, u januaru ove godine, postao sam predsednik Glavnog odbora, koji praktično obavlja funkciju predsednika partije.

• *Kako ste doživeli Vaše funkcije do 5. oktobra 2000. godine?*

Ja sam pre svega bio zadužen za odnose sa javnošću. Radio sam kao *spokesman* i to je bio jedan posao potpuno drugačiji nego što je prava politika. Ja sam profesionalno radio svoj posao, saopštavao stavove SPS-a i ja nisam menjao funkcije. Ja sam bio na toj jednoj funkciji 8 godina. Možda zbog toga što je to bila teška funkcija, pa niko nije bio zainteresovan za tu funkciju, jer to je jedna od najtežih funkcija u politici – biti *spokesman*... Vi ste isturena ličnost, vi ste stalno u javnosti, saopštavate stavove partije, a ne svoje lične stavove. S druge strane, sve ono što je i dobro i sve ono što je loše, ide na vaš račun, a vi možda niste ni krivi. Sve u svemu, nezgodna funkcija i ja sam jedan od retkih portparola koji je opstao 8 godina. Drugi su se uglavnom menjali vrlo brzo, tako da sam ja bukvalno bio od kako je uvedena ta funkcija, '92. godine. Bio sam do kraja. Posle mog odlaska, ta funkcija praktično nije ni postojala, ni-

je postojao portparol, sve dok nismo posle 5. oktobra imenovali mlade ljude za portparole – Branka Ružića i Anu Đurović.

• *Kakav je bio Vaš odnos prema JUL-u i SRS-u?*

Odnos prema JUL-u... Moram da kažem da je unutar partije bilo velikih protivljenja što se tiče JUL-a, jer u našem narodu nije baš simpatično da se i supruga bavi politikom, osim njenom suprugu. Bilo je dosta otpora u partiji samoj ideji formiranja JUL-a, a naročito da JUL bude u koaliciji s nama i da posle izbora dele najvažnije funkcije u državi s nama. Mi danas ocenjujemo, a i tada je to tako bilo – samo zbog Miloševića tad nije bilo tako veliko protivljenje, upravo zbog toga što je on bio osetljiv na to pitanje, a i danas je osetljiv na to pitanje svoje supruge, tako da je to potpuno njegova reakcija. Nama je bilo važnije da Milošević bude s nama, pa čak i po tu cenu da bude JUL. To je uvek imalo negativne konotacije za nas i mi procenjujemo da je to nama nanelo značajnu štetu. Što se tiče radikala, mi smo s njima bili u različitim odnosima – od odnosa potpunog neprijateljstva, pa do koalicije. Zato što je to jedna promenljiva stranka, s promenljivom politikom. Gleda svoje interese, tako da smo s njima bili u različitim odnosima. S njima smo bili u koaliciji onda kada je propala koalicija sa SPO. Možda bi stvari bile drugačije da je ta koalicija bila prihvaćena. '93. godine, kada su završeni izbori, i početkom '94. godine, kada se govorilo o koalicijama, tada je postojala ideja da se napravi jedna velika koalicija sa DS, Novom demokratijom, itd. Tada je čak Milošević razgovarao s Đinđićem o tome... '94. i Milošević je nudio da Đinđić bude zamenik predsednika vlade, a Đinđić je tražio da on bude predsednik vlade. Tako da je ta koalicija propala, ali su neki ljudi iz DS ušli kod nas u vladu, kao što je bio Radulović, kao što je bio Krstić, itd, a ušla je i Nova demokratija i tada je praktično bila jedna velika koaliciona vlada. Posle izbora '97. godine takođe se razgovaralo da se napravi koalicija sa SPO-om, Mađarima, itd. Čak je i sve bilo dogovoreno na neki način i onda je Vuk Drašković promenio mišljenje preko noći i onda je odustao od dogovora, i onda je za jedan dan napravljena nova koalicija sa Šešeljom, kao nužno rešenje, da ne bi bili novi parlamentarni izbori. Znači, odnos Miloševića sa Šešeljom je bio strašno čudan – od potpunog neprijateljstva do velike ljubavi, i to je tako do dan-danas... Mislim, ta koalicija je bila neprirodna za nas, zato što je to jedna "desna" stranka, uopšte nije slična sa SPS-om, ali kada je u pitanju formiranje vlasti, onda se prave neke koalicije koje nisu baš principijelne.

• *Kompromisi su se mogli naći, iako su postojale ideološke razlike?*

Da, ali oni nisu mnogo polagali na ideologiju. Radikali. Oni su to više za javnost govorili, a u praktičnom delovanju su bili potpuno drugačiji, znači kooperativni. S njima nije bilo problema u načinu obavljanja vlasti, ali je problem što su i JUL i radikali uneli jedan radikalizam u politiku SPS-a, znači u politiku vlade, jer su stalno insistirali na nekim zakonima, koji nisu bili baš... Na primer, Zakon o univerzitetu ili Zakon o informisanju, koji su nama naneli štetu, jer su oni mislili da neke stvari moraju da se rešavaju oštro i nama je to objektivno nanelo štetu. Sada niko njih ne optužuje. Optužuju SPS, čak i oni sada kažu – sve što je bilo dobro, ispada da su oni uradili, a sve što je loše, da je radio SPS, ali dobro, šta da radimo!

- *Zašto su uvedeni Zakon o univerzitetu i Zakon o javnom informisanju?*

Upravo ja to i govorim. Ti zakoni su došli u poslednjim godinama naše vlasti. Mi smo 10 godina bili na vlasti. Bez obzira na probleme vezane za univerzitet, za medije, nikada nam nije padalo na pamet da se neki takvi zakoni donose, ali je upravo na predlog te dve partije došlo do radikalizacije svega toga i to je ono što nije bilo dobro za nas, jer su ti zakoni odmah naišli na osporavanje, kao što uostalom i sada, u vreme ove vlasti ima sličnih... I ovo zakonsko rešenje iz Saveza za radiodifuziju, itd., nailazi na reagovanja od strane medija. Svaka vlast ima problema u tome i mora da vodi računa.

- *Kako je sprovođen Zakon o informisanju?*

Zakon o informisanju je imao jednu jedinu odredbu, koja nije bila baš do kraja u skladu sa evropskom praksom, a to je da sudija za prekršaje može da izriče kazne po tom zakonu, kad je to po hitnom postupku. Pre tog zakona je postojao problem da kad neki novinar napiše neku laž i kada ga vi tužite, kad tužite te novine, onda proces traje po dve-tri godine i onda se izgubi i vrednost i važnost tog procesa. I onda se desilo, u želji da to bude po brzom postupku, a pošto nije moglo da se natera da to redovni sudovi brzo rade, onda je za to bila nadležnost sudija za prekršaje, što nije baš bilo u skladu sa evropskom praksom i čak je stvaralo probleme i sudijama za prekršaje, jer nisu bili naviknuti da sude u toj oblasti. Tako da ta jedina odredba, ona se veoma teško sprovodila i objektivno rečeno, bilo je mnogo, mnogo zahteva kod sudija za prekršaje da se izriču presude, i to ne samo od političara, i ne samo iz SPS-a, nego i iz drugih stranaka, čak i iz ovih koje su tada bile u opoziciji. Svi su tada želeli da se kažnjavaju mediji. Sad neki govore da su sudije za prekršaje mnogo kažnjavale. Ja sam ubeđen u suprotno. Oni su spasili mnoge medije da im se ne primene mnogi zakoni, jer su ih tu-

žili svi redom, od običnih čitalaca do nekog ko je spomenut u nekom tekstu, pa do nekih političara. Kažnjavalo se baš kad nije moglo drugačije. Ali nisu tu krive sudije za prekršaje. Ne mogu oni da snose odgovornost, kao što je Batić sada uradio – posmenjivao sve sudije. Nisu sudije krive ako sude po zakonu. Krivi su oni koji su doneli loš zakon, a ne sudije ako primenjuju zakon.

- *Koju funkciju je imao neformalni štab za sprovođenje novog Zakona o informisanju? U jednom članku sam čitala da je takav štab postajao i da ste Vi bili na čelu tog štaba.*

Nije postojao nikakav štab za to. Vremenom, bili su različiti sastanci u pojedinim ministarstvima, vezano za primenu, vezano za vlast, tako da je povremeno bio određeni sastanak vezan za informisanje, na kojem smo učestvovali. Bio sam ja, bili su predstavnici iz ostalih ministarstava – saveznih, republičkih, bili su i predstavnici upravo ovih sudija da kažu svoje primedbe – da li uopšte može ili ne može to da se radi. Tih nekoliko sastanaka koji su bili, to nije bilo u cilju kažnjavanja, nego da vide kakvo je stanje uopšte u toj oblasti. Ja opet ponavljam, upravo smo mi, i ja lično sam mnogo puta intervenisao, da se ne kažnjavaju mediji upravo zbog nekih gluposti, glupih zahteva, jer bilo je svakakvih zahteva – od običnog čoveka koji je nešto pročitao, pa ga je neko uvredio u nekom novinskom tekstu, do političara. Kažnjavani su i državni mediji. Kažnjavana je i *Politika*, kažnjavani su i ovi drugi. Taj deo zakona nije dobar. Ovi drugi delovi zakona... Vidite da i sada imate u zakonu taj deo, tu kaznenu politiku. Ona je nesporna. Ona postoji u svakom zakonu. Samo je pitanje kako će ona da se sprovodi. Tako da su to priče o tome. To sam i ja pročitao u jednom tekstu. Svako ministarstvo kada prati određenu oblast, održava razne konsultativne sastanke vezano za stanje u toj oblasti, za sprovođenje normi, za sprovođenje zakona. To je bilo vreme kada se razmišljalo o tome. Trebalo je da se donese zakon o radiodifuziji, da se donese zakon o frekvencijama, telekomunikacijama. Trebalo je da se donese savezni zakon o informisanju i mi smo više puta, pošto sam i ja bio jedan od zaduženih za to, pokušavali da na neki način koordiniramo i objedinimo, a kaznena politika nikada nije bila namera.

- *Kakav je Vaš odnos prema državnim i državno nezavisnim, opozicionim medijima?*

Što se toga tiče, nismo o tome raspravljali. Nije o tome bila reč. Sudije kada su sudile, nisu mogle da biraju. Ako neko nekoga tuži, oni su morali da donesu na osnovu zakona određenu presudu. Oni su mogli samo da odmeravaju da li će kazna biti niža ili viša, tako da su oni ka-

žnjavali i državne medije. I *Politika* je bila kažnjavana i mnoge televizije, itd. Bili su i opozicioni mediji i ovi državni mediji su bili kažnjavani. U celini, taj deo zakona je bio loš. Taj deo zakona i to je nesporno.

• *Mislila sam na Vaš odnos prema medijima i pre '98. godine.*

Ne znam na šta tu konkretno mislite, kakav je bio odnos. Mi iz partije nismo imali nikakve veze, tu su bili državni organi. Mi iz partije smo radili taj deo odnosa sa javnošću – konferencije za novinare. Nismo se petljali u rad državnih organa. Ja nikada nisam bio državni organ. Ja sam postao ministar za informisanje posle 5. oktobra, u onoj prelaznoj vladi tokom tri meseca, kao ministar za informisanje. Pre toga, mi nismo uticali na taj deo države. Kakav je vlada Srbije imala odnos prema medijima, to je već pitanje za ljude koji su se time bavili, ali su verovatno imali više simpatija za medije koji su njima bili naklonjeni. To nije sporno. Isto kao što i sadašnja vlast ima više simpatija za one koji im pomažu... Može da se govori o tome da je '98/'99. bilo određenih primedbi oko Zakona za informisanje, oko kažnjavanja, ali generalno gledano, u vreme vlasti, osim problema oko Studija B, koji je bio na vlasničkoj osnovi, jer su se svađali da li pripada gradu ili republici – to je bilo još od vremena Čovića '92. godine, nijedan od medija nije zatvaran, nijedan medij nije zabranjen, a postojalo je 90% opozicionih medija. U ono vreme, na strani SPS-a, bio je RTS, bila je *Politika* i to od '96. godine... To je to. *Politika* i televizija. Kasnije, *Novosti* su praktično tek u poslednjoj godini bile pod kontrolom, da tako kažem, savezne vlade. *Novosti* i *Borba*. Sve ostalo... Postojali su različiti oblici vlasništva. Novine su izlazile. One su čak bile tiražnije – opozicione. To je funkcionisalo, naravno, uz određene nesimpatije između medija i vlasti, ali je funkcionisalo. Nijedan novinar do tada nije ni hapšen, nije bio proganjan... Do tog Zakona o informisanju, do tih nekoliko kazni finansijskih, nije se desila nijedna zabrana nijednih novina. Nijedne novine nisu u Srbiji zabranjene.

• *Samo je radio B92 tokom studentskih protesta bio zabranjen.*

Nije on bio zabranjen, nego su postojali ti neki određeni problemi u funkcionisanju u odnosima sa RTS-om. B92 nema svoju tehniku i on je išao preko prenosne tehnike RTS-a. Ali, iako je toga bilo, nekoliko dana su bili problemi u funkcionisanju svega toga... Ne kažem da je bilo idealno, ali interes SPS-a nije bio da se zabranjuju mediji. Interes SPS-a je bio dobri odnosi s novinarima. I zato ja kažem da je nama žao što je došlo do tog Zakona o informisanju, jer smo time na neki način pokvarili odnose s medijima bez potrebe. Taj zakon u stvari nije ni bio ideja SPS-a. Čak mi se čini da nije bio ni ideja radikala. Mislim da je bio ideja JUL-a.

- *Posle bombardovanja je došao jedan predlog Zakona o borbi protiv terorizma, koji nije bio prihvaćen.*

Taj zakon nisu prihvatili radikali i on nije izglasan.

- *Kakav je stav onda SPS imao?*

Pa, mi smo znali da to neće da prođe, zato što radikali... Oni su se plašili... Taj zakon inače je sličan kao kad je bilo vanredno stanje sada. Veoma sličan. Znajući da to može da bude upotrebljeno protiv njih, radikali to nisu prihvatili. To nisu prihvatale ni ostale stranke. Zato je nama sada smešno kada se DS ili neka druga stranka zalaže za vanredno stanje, koje proizlazi iz tog Zakona o borbi protiv terorizma. Ali taj Zakon nije usvojen. Možda bi i bilo dobro da je u to doba usvojen, ali opet tu postoji mnogo mogućnosti za zloupotrebu, tako da je ipak bolje da postoji jedno normalno, prirodno stanje, a ne da postoji vanredno stanje, kao što je bilo sada u Srbiji, ili da postoji zakon o terorizmu... Mi pokušavamo sada da budemo deo Evrope i ušli smo u Savet Evrope. Trebalo bi da krene i taj proces ulaska u Evropsku Uniju. Mi tu nemamo puno problema. Mi samo treba da prilagodimo njihove zakone našim uslovima. To je naše iskustvo, koje mi imamo kao partija koja je vladala u jednom periodu i gde je nama naneta šteta time što su naši koalicioni partneri predlagali neke zakone koji možda nisu bili u skladu sa evropskim konvencijama, kao što je bio taj Zakon o univerzitetu i deo Zakona o informisanju. Sada naši zakoni nisu u skladu sa evropskim. Vi sada imate situaciju da Batić predlaže da se vrati smrtna kazna. U toj Evropi se ukida smrtna kazna, a on predlaže da se vrati. Ili, ne znam, policijski pritvor od 60 dana. Ne znam da li ste vi pravnik i da li se razumete u sve te stvari – svuda u svetu je policijski pritvor pritvor koji nije na osnovu odluke suda. On traje od 12 sati pa do 4 dana, kad su neke vanredne prilike, a kod nas je trajao 60 dana. Po zakonu. To nije moguće. Ili ovi... Uzmite ekonomske zakone. Zašto ponovo dolazi do zabrane izvoza šećera? Zato što mi ne polažemo na proceduru. Ulazak u EU jeste stvar harmonizacije naših propisa sa propisima evropskim. Upravo mislim da je to rešenje. Evropa je skup mnogih država, koje su postavile različiti interes, i sve su one dobro gledale i proučavale te zakone. I ako ništa drugo, barem je pametnije 12, ili 16, ili 20 i nešto država nego što je jedna.

- *Koji odnos ste imali prema protestu 9. marta '91. godine – kao partija i lično?*

Pa ja tada nisam bio na nekim visokim funkcijama u partiji. Taj protest 9. marta je bio dosta tragičan. To su bile najveće demonstracije koje su se desile i bila je velika napetost, mržnja. Do toga nije moralo

da dođe. I s jedne i s druge strane je trebalo da se učini sve. S jedne strane, organizatori protesta su hteli da učine sve, pa čak i silom – da zauzmu TV, da zauzmu parlament, što policija nije mogla da dozvoli, a s druge strane, i policija nije baš izražavala veliku fleksibilnost, tako da je došlo do velikih sukoba, koji nisu bili potrebni. Sve ono što se desilo posle toga je bio nastavak tih protesta, itd. Zanimljivo je da je te proteste organizovao Vuk Drašković. Ostalih nije bilo na tim protestima. Ni Đinđića, ni Koštunice. Đinđić je tek '96. godine učestvovao na protestima i tada je pomogao na neki način Miloševiću da protesti prestanu. Kasnije je Vuk Drašković dogovorio s Miloševićem da se smeni Đinđić u Skupštini grada... Svi u opoziciji su se samo takmičili ko će više da sarađuje s Miloševićem. Oni nikada nisu bili jedinstveni. Jedan mesec je jedan bio kod Miloševića, pa je drugog meseca bio drugi. Milošević je imao velikog uticaja na opoziciju, jer su svi želeli s njim da razgovaraju i razgovarali su s njim. To je ključ. SPS je '92. godine izgubio apsolutnu većinu, ali je još 8 godina bio na vlasti. Mi nismo imali apsolutnu većinu. To znači da su se svi oni ujedinili, oni bi vladali još od '92. godine, ali oni to nisu mogli da učine. To je ključ celog problema. Tako da je opozicija praktično pomagala Miloševiću da bude na vlasti 8 godina, posle '92. godine. Ti protesti '91. godine su bili dosta ekstremni. Posle toga su bili sve slabiji i slabiji. Što se tiče '96. godine i protesta posle izbora, tu treba da znate da smo se mi prvo dogovorili i ja sam to saopštio na konferenciji za štampu da mi čestitamo koaliciji ZAJEDNO na pobedi, ali je dan posle toga neko doneo odluku da se ponište ti izbori, što nije imalo veze sa SPS-om. Mi procenjujemo da je imalo veze s JUL-om, i onda se krenulo u celu tu priču oko ponavljanja izbora, u čemu ja više nisam učestvovao, jer ja sam čestitao pobedu i ja sam posao završio. Naravno, Milošević je posle tri meseca takođe priznao tu pobedu, ali je tu bio Gonzales, pa su bili protesti. To je bila jedan loša i pogrešna procena. Nije Milošević hteo da laže na izborima, nego su njega ubedili da postoje zaista nepravilnosti i da je SPS pokraden na tim izborima. Nije on imao želju, jer mi smo pobedili na nivou savezne vlasti. Mi smo pobedili na saveznim izborima, ali na lokalnom nivou, u drugom krugu, izgubili smo. U velikim gradovima. Ali oni su ga ubedili da smo pokradeni i da postoji zakonska mogućnost da dođe do ponavljanja izbora u nekim sredinama. Negde je to zaista bilo, ali u većini slučajeva je to bilo apsolutno netačno, ali ga je u to neko ubedio. To nije bio SPS i mi nemamo nikakve veze s tim, ali, naravno , mi snosimo odgovornost za sve to. Zato kažem, jedna je politika SPS-a, a mnogo, mnogo stvari za tih 10 godina koliko smo bili na vlasti je pitanje ko je stajao iza toga. Isto kao što je Milošević imao mnogo kontakata sa Zapadom. Neću da pričam... Znači, Zapad je stajao iza Miloševića nekoliko godina. On je sa njima dogo-

varao mnoge stvari. On je sa njima, na kraju krajeva, napravio Dejtonski sporazum. Da ne pričamo o predsedničkim izborima '96. godine, kada Šeselj nije pobedio. Kada je pod vrlo sumnjivim okolnostima, uz podršku Zapada, Milutinović pobedio Šešelja. Sada, odjednom, Zapad se pravi lud, kao da nikada nije imao veze s Miloševićem. Mi u SPS-u smo bili protiv zaoštravanja odnosa. Mi smo želeli da imamo korektne odnose na političkoj sceni u Srbiji. Bili smo protiv zaoštravanja odnosa, međutim posle toga, naročito posle bombardovanja, došlo je do opšte radikalizacije i više nije bio moguć dogovor ni sa jednom strankom. Mi smo pokušavali da se spoje Milošević i ovi iz opozicije, ali više nije bilo moguće postići bilo kakav dogovor.

• *Zašto su izašli tenkovi na ulice 9. marta?*

To je otprilike bilo kao ovo sad što je bilo kad je ubijen Đinđić. Došlo je do problema – hajde da uvedemo vanredno stanje. Kao što posle ubistva Đinđića nije bilo nužno da se uvede vanredno stanje, nego se borba protiv kriminala mogla voditi normalnim putem. Ko brani sada policiji da vodi borbu protiv kriminala? I kada je ukinuto vanredno stanje? I tada je procenjeno da je u državi nestabilno stanje. Tu odluku je donelo predsedništvo one bivše Jugoslavije – SFRJ. Sve republike su bile još u sastavu Jugoslavije, ali to je trajalo jedan dan. To nije moglo da zaustavi demonstracije, jer su posle nastavljene demonstracije na Terazijama. Na kraju krajeva, i te demonstracije su na neki način bile uspešne, jer one su dovele do toga da direktor TV podnese ostavku. Nažalost, bilo je i žrtava. Ali one su što se tiče opozicije bile uspešne.

• *Mislite li da je Savez komunista krajem '80-tih godina stavio medije pod veću kontrolu?*

Pa mislim da to nije ništa nepoznato. Svaka vlast želi da utiče na medije. Toj vlasti je bilo važno da utiče na RTS i na *Politiku* i to je tako i bilo. Kao što je i ovoj vlasti sada veoma važno da utiče na RTS, na Pink, na BK Televiziju, na pojedine novine, itd. Znači, svako ima svoje favorite... I to je ono što je problematično. Znači, mi moramo da se izborimo za takav sistem u kome će mediji moći da funkcionišu nezavisno, bez obzira ko je na vlasti. Mislim da, što se toga tiče, stvari se uopšte nisu promenile, čak mislim da su stvari mnogo gore nego što su bile. Zašto su gore? U naše vreme, nije bilo brifinga u vladi Srbije, pa da svi dođu da čuju šta treba da pišu, jer, prvo, tada ne bi ni pisali kako im vlada Srbije kaže. A sada su svi dolazili i dolaze u vladu Srbije, i onda nastaju problemi!... Ali mislim da ne samo srpska vlada, nego sve vlade u svetu imaju uticaja na medije. Neke, ali uglavnom nezvanično.

- *Zašto je organizovan takozvani kontramiting u decembru '96. godine tokom studentskih i građanskih protesta?*

Bio je organizovan zato što su neki ljudi kod nas smatrali da treba odgovoriti istom merom. Smatrali su neki ljudi kod nas da pošto oni organizuju proteste i okupljanja ljudi, da onda i mi možemo da organizujemo isto tako okupljanja ljudi. Nije uopšte bila namera da se neko sukobi, nego da se pokaže da ima ljudi koji podržavaju i ovu drugu stranu. Međutim, pošto je tada situacija bila dosta napeta, onda ova druga strana nije dozvoljavala da se taj skup održi u miru. Počele su provokacije od ujutru, od kako je trebalo da bude organizovan taj skup. Tu je bio cilj da se drži skup, da bude govora i da se ti ljudi raziđu. Nije bio cilj da se organizuje neki građanski rat, ali je tadašnja koalicija ZAJEDNO organizovala da mu ljudi počnu da se tuku, da napadaju, tako da je bila dosta napeta situacija. Ali bez obzira na to, dosta ljudi se skupilo na tim protestima. Treba da znate da je Milošević do kraja svog mandata imao najveću podršku u Srbiji. Bez obzira na to što nije imao više od 50%, ali on je imao najveću podršku u Srbiji. Na poslednjim izborima je Koštunica, ceo DOS je osvojio 2 miliona i 200-300 hiljada glasova, a sam Milošević milion i 800 hiljada glasova. To je ogroman broj glasova. Hoću da kažem da je veliki broj ljudi podržavao Miloševića i SPS, a u javnosti, pošto su oni svakog dana organizovali proteste, a SPS nije organizovao proteste, stvarao se utisak da niko nije na strani Miloševića. Verovatno je to bio razlog da se pokaže da ima i onih koji misle drugačije. Ali pošto u Beogradu nema puno mesta gde bi se organizovali ti protesti, onda je bilo dogovoreno da taj skup bude na Terazijama, imajući u vidu da nema drugog mesta, osim tog Trga republike, ali druga strana jednostavno nije dozvolila. S njihove strane je bilo mnogo pametnije da puste da se održi taj skup, bez incidenata, ali očigledno da nisu mogli da kontrolišu sve to. Bilo je sporadičnih incidenata... Čak mislim da je u jednom trenutku došlo do nekog pucanja, bilo je nekih tuča, ali je bilo dobro da se sve to ipak završilo na jedan način koji nije bio s nekim velikim posledicama i žrtvama.

- *Da li je tačno da su se autobusima dovozili ljudi iz firmi na ovaj miting?*

Pa, nije. Niko nije mogao nekoga da natera da dođe na miting. Onaj ko nije hteo da ide, on ne bi išao sigurno. Problem je u tome što možda neki ljudi pričaju da nisu hteli da idu, ali su išli. To nije bila nikakva obaveza da neko dođe. To su uglavnom bili građani koji su bili naši simpatizeri, naši glasači... To bi bilo kao kada bih sada ja rekao da su ljudi morali da dođu na Đinđićevu sahranu. Jer su isto tako dolazili autobusi iz firmi i znači morali su da dođu. Možda su morali... I danas

mi u Srbiji imamo tri velike političke grupacije – DOS, ima Koštunica, ima SPS. Svako ima svoje biračko telo. Naše biračko telo je bilo u decembru petsto i nešto hiljada ljudi. To je bilo posle 5. oktobra, kada smo imali velike udare. Procenjujemo da imamo skoro milion glasača. DOS verovatno ima otprilike isto to, Koštunica ima isto to, veliki broj građana je simpatizer tih stranaka. Tako da mi uvek volimo jedni druge da potcenjujemo – došli su silom, nisu hteli da dođu, neko ih je dovezao. Ali na izborima, kada izađete na izbore, niko ne može da vas natera da glasate za nekoga.

• *Šta vi mislite o ulici kao forumu protesta?*

Ja mislim da sve što je radila sadašnja vlast, da to treba da radi i sadašnja opozicija. Ali znate šta je problem? Sada kada radnici štrajkuju, ova vlast kaže da su to politički zahtevi. Sad kad štrajkuju studenti, ova vlast kaže da su to huligani. Sada kada ova omladina štrajkuje, sada kada je bila proslava – kad smo pobedili u vaterpolu, pa kad su polupali – kažu da su to huligani. Ili kad su Šljivančanina branili, kažu da su to huligani, a oni kada su demonstrirali 10 godina, to su bili... A to su sve isti ljudi. Ne idu da demonstriraju akademici... Taj što hoće da ide da se tuče, njemu je svejedno. On ima svoja politička ubeđenja, ali ih često menja, tako da je potpuno moguće da su ti ljudi koji su bili na ulici, bili i 9. marta '91, i na studentskim protestima i možda na onim '97, a s druge strane, moguće je da sada demonstriraju protiv DOS-a. Moguće je da su to sve isti ljudi. Sve u svemu, mi nameravamo da pravimo demonstracije na jesen. Mi ćemo koristiti sve te stvari, ali mislim da svaka vlast kada dođe na vlast, onda govori da su to huligani, da ne može to tako, podnose se krivične prijave, itd.

• *Vi ste malo pre rekli da je Đinđić pomogao Miloševiću da se protesti '97. godine završe. Zašto to mislite?*

Ja ne mislim, ja znam... Pa, zato što je postojao dogovor. Trebalo je da se postigne neki dogovor. U svemu tome je veliku ulogu imao Jovica Stanišić. Ja sam to više puta rekao i u medijima. Ovi što su sada na vlasti, mnogo duguju Jovici Stanišiću, a na kraju su ga izručili u Hag. Sve što se dešavalo na političkoj sceni Srbije je imalo veze s Jovicom Stanišićem... Milošević je pomogao Đinđiću da pobedi Mićunovića u DS. Zašto je to tako bilo? Zato što je kod nas postojalo uverenje da smo bliski sa Đinđićem i da bismo možda mogli s njim da napravimo... I to bi verovatno tako i bilo da nije onda došlo do te '96. godine. Došlo je do određenih problema i onda je na kraju sklopljen dogovor sa SPO-om da se skine Đinđić kao gradonačelnik Beograda. SPS i SPO su smenili Đinđića '96. godine... To je politika.

• *Kako je onda Milošević pomogao Đinđiću da pobedi Mićunovića?*

Pomogao mu je tako što je uradio sve da Đinđić bude izabran. On je tada, ako se neko seća, imao takvu prohodnost na RTS-u, da je bio stalno prisutan. I na drugim televizijama.

• *Početkom '90-ih?*

'92. godine. '92/'93.

• *Prema analizama Đinđić i Drašković su bili retko prisutni na televiziji.*

Kada su bili izbori '92. ili '93.godine – zaboravio sam – Đinđić je sam pravio priloge koji su emitovani na RTS-u. Njegova služba. Sve što je on pravio, to je tako emitovano na RTS-u. On je tada imao kampanju... u kojoj je bilo suštinsko sledeće: "Mi ne zameramo SPS-u. Mi možemo bolje od SPS-a."... Ja sam bio prisutan na promociji njihove kampanje. Mi smo bili u korektnim odnosima...

• *Ko je odgovoran za rat u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini?*

Mislim da je odgovornost na svima. Pre svega, na međunarodnoj zajednici, jer oni da su hteli da zaustave taj rat, to su mogli da učine. Raspadala se Jugoslavija. Svima je bilo jasno da ako se raspadne Jugoslavija bez kontrole, da može da dođe do velikih sukoba, zato što granice između republika, one nikada nisu bile... Nisu nikada međunarodno utvrđene. One su utvrđene tako što je Tito posle rata seo i njegova Komunistička partija i crtali su granice, a tada nije bilo bitno ko je Srbin, ko je Hrvat, ko je Musliman. On je imao tezu da su granice faktor spajanja, a ne faktor razdvajanja. I, onda, šta se desilo? Jedna trećina Srba je ostala da živi van Srbije. Mislim da je skoro 20% Hrvata ostalo da živi van Hrvatske. Pre svega u Bosni. Takođe i jedan deo Muslimana. Nikada nije bio problem u Sloveniji, Makedoniji. Bio je problem u Srbiji, Hrvatskoj, Bosni. One su bile Jugoslavija u malom. Kada se raspadala Jugoslavija, onda je postojala želja da sve republike budu samostalne, u avnojevskim granicama. I onda smo došli do toga da je Hrvatska odmah proglasila da je hrvatska. Do tada su Srbi imali prava u Hrvatskoj. Tada je Tuđman odmah proglasio da više nema ni srpskog jezika, vraćena je šahovnica, koja je bila simbol ustaške države, vraćeni su oni stari simboli, stara politika – tu su se Srbi uplašili za svoju egzistenciju. Isto je u Bosni. A rat je počeo tako što je hrvatska policija napala na Plitvicama Srbe u Hrvatskoj, a u Bosni ubili su Srbe na svadbi u Sarajevu. A tada je Srbija predlagala da se sedne, da se napravi dogovor – neka se raspadne Jugoslavija, ali dajmo da napravimo pravedne granice. Tada se moglo razgovarati i o Kosovu, i o Sandžaku, moglo se razgovarati i o Kni-

nu, o svemu, ali uz dogovor kako da sve to funkcioniše. Čak je Srbija predlagala, ako hoće ovi ostali, neka se otcepe, a daj da Srbija, Hrvatska i Bosna naprave konfederaciju ili neku zajednicu, jer bi onda svi ostali zajedno. Amerika je podržavala opstanak Jugoslavije, dok nije pod uticajem Nemačke i Austrije prihvatila nezavisnost i to je bio kraj. Onda je rat krenuo. To je bila suština. Zato je odgovornost međunarodne zajednice ogromna. I onda smo došli do toga da je na kraju došlo do potpisivanja Dejtonskog sporazuma. Na kojim osnovama? Na osnovama da se BiH sastoje od dva entiteta – Republika Srpska i Muslimansko-hrvatska federacija. Muslimansko-hrvatska federacija je napravljena zato što je teško napraviti granicu između Hrvata i Muslimana u Bosni. Ali čak i da su napravljena tri entiteta, to govori da to nije jedinstveno. Pa to je isto moglo da se uradi i '91. godine, a ne '96. ili '95... Ili, pitanje Kosova. Mi smo sada došli do toga da se jedino granice međurepubličke ne poštuju u Srbiji. Je l' Kosovo bilo u Srbiji? Je l' rečeno '91. godine da moraju da se poštuju granice? Kako sad? Sada se ne poštuju granice. Onda to stvara osećaj u srpskom narodu da je on ugrožen. Mi sada imamo situaciju: 1918. godine, kada je završen Prvi svetski rat, Srbija je bila Makedonija, Vojvodina, mogao je da bude veliki deo Bosne, Crne Gore, jedan deo Kninske krajine. A Srbija je napravila Jugoslaviju, umesto da napravi Srbiju. Šta je ostalo od toga na kraju? Šta je bilo na početku 20. veka, a šta je bilo na kraju? Nije to sada bitno samo s aspekta nacionalnog, nego ja to govorim šta je pravedno. Ako je na Kosovu, na početku ovog veka, bilo skoro pola-pola srpskog i albanskog stanovništva, a sada je 90% prema 10%, u čemu je problem? Je l' problem u srpskom nacionalizmu ili je problem u nečem drugom? Rat nije bio u interesu Srbije, ali se nije želeo dogovor. Srbija nije imala drugog izbora. Ja mogu da kažem – nema dileme, da je bilo koja druga država bila u situaciji Srbije, da bi ona učestvovala u svemu tome, jer mi nismo mogli da biramo. I ova vlast da je bila tada, bila bi ista situacija. Mislim da su svi odgovorni. Mislim da su svi morali da budu fleksibilniji, sva republička rukovodstva bivše Jugoslavije, ali i međunarodna zajednica, jer nama ništa ne vredi što oni sada govore da je napravljena greška '91. godine od strane međunarodne zajednice. Napravljena greška, bio rat – šta da radimo.

• *Zašto je Milošević prihvatio Vens-Ovenov plan?*

On je prihvatio Vens-Ovenov plan, ali ga nije prihvatio Karadžić. Tu postoje dva problema: jedan je problem u odnosu međunarodne zajednice, a drugi je problem što nisu ni sva rukovodstva, kao što je Republika Srpska ili Republika Srpska Krajina, ili kao što su neka hrvatska rukovodstva bila u Bosni, nisu uvek želeli da poslušaju savete Srbije

ili Hrvatske, tako da smo mi imali dosta problema da ubedimo Srbe u Bosni da prihvate Dejtonski sporazum. Mislim da je napravljena jedna greška. To je greška i međunarodne zajednice i Miloševića, što nije, kada je potpisan Dejtonski sporazum, tada rešeno i pitanje Kosmeta, a to je izgleda urađeno taktički namerno, da se ostavi na kraju, jer je to tada bila prilika da se sve reši na istom mestu, tako da smo mi došli u situaciju da se Kosovo rešava naknadno i da se rešava potpuno suprotno od principa na kojima se rešava Republika Srpska. Umesto da Kosovo bude jedan od entiteta Srbije ili Jugoslavije, mislim da ćemo imati situaciju da Kosovo bude praktično nezavisna država... Ali ništa to nije slučajno. Očigledno da je postojala velika lobistička grupa u tim zemljama, koje su procenjivale interese u ovom delu Balkana i tu nije nikakva teorija zavere. O svemu tome možete da vidite u knjigama. Imate jednu izvanrednu knjigu, koju je objavio Vladimir Ilić, koja se zove *Familija* i koja govori o tome koliko su te neke neformalne grupe koje vladaju svetom, kako su međusobno povezane i kolika je njihova veza sa svim stvarima koje su se desile na prostoru prethodne Jugoslavije. Onda vidite da je sve to isto. Ako sada pogledate međunarodnu Kriznu grupu. Ko čini Kriznu grupu? Videćete da su sve ljudi koji su uticali na ono što se dešavalo u Jugoslaviji u proteklih 10 godina. Znači, ništa nije slučajno. I sada, kažu ovi iz DOS-a – ne znaju oni za Kriznu grupu. Pa ta Krizna grupa je 10 godina pričala svašta, i kada smo mi bili na vlasti. Ili, Međunarodna organizacija novinara. Holbrukova žena vodi tu organizaciju. To je sada kao nezavisna organizacija?! A njen muž glavni pregovarač na prostoru prethodne Jugoslavije. Ili Krizna grupa čiji je ovaj Abramovič član. On je bio član albanske delegacije na pregovorima u Rambujeu. I on je sada kao nezavistan u odnosu na probleme u Srbiji. Bilo bi dobro da pročitate tu knjigu i videćete... Na primer, sećate se one fotografije kako su Muslimani navodno bili u logoru u Bosni? A znate kako je nastala ta fotografija – postojalo je jedno skladište, zaista su tu bili Muslimani, ali oni nisu bili unutar žice, nego napolju, a onaj što je fotografisao, ušao je unutra i fotografisao. On je dobio Pulicerovu nagradu za to. Na lažnoj slici! Imate u toj knjizi sve. Ili priča o tome kako je ubijena neka žrtva, koja se posle dve godine pojavi živa. U svakom slučaju, zločina je bilo i svako ko je činio zločine treba da odgovara, to nije sporno. Odgovornost svih je velika, niko ne može da bude izuzet od odgovornosti. Možda je moglo da se završi na drugačiji način, ali opet to je neka zakonomernost na Balkanu. Kod nas na Balkanu, ako prođe jedan vek bez ratova, to je veliko čudo.

• *Ko je odgovoran za NATO bombardovanje '99. godine?*

To je ista priča – problemi sa Kosovom, već sam rekao. Jednostavno, bilo je rešeno da Amerika bombarduje, kao što je sada bilo sa Irakom. Da li oni imaju hemijsko oružje ili nemaju, to više nikoga ne interesuje. Možda će zbog toga da padne Bler, ali je završena priča s Irakom. Tako je bilo i sa Kosovom. Pregovori u Rambujeu su bili farsa. Oni uopšte nisu bili namenjeni da se dođe do dogovora. Stalno su pronalaženi neki novi mehanizmi kako da se ne dođe do dogovora. Jednostavno da se ne dođe do dogovora. Milutinović je pitao Olbrajtovu šta treba da uradi Srbija da ne dođe do bombardovanja. Nije bilo odgovora. Jednostavno, već je bila doneta odluka. O tome se već znalo unapred. Naravno da odgovornost pre svega pada na vladajuću garnituru zato što je bila na vlasti, ali vi imate i sada istu sliku. Uzmite šta priča DOS, šta priča Čović, jer oni kažu da nema niko pravo da potpiše otcepljenje Kosova. Isto i oni kažu. Pa da li je onda Milošević mogao da kaže drugačije? I šta će sada biti ako krene? Kosovo je u nedefinisanoj fazi. Šta će biti kada krenu pregovori? Nastaviće se pritisci od strane tih lobističkih krugova, jer interes u međunarodnoj politici nema simpatije ili antipatije, postoje samo interesi. Stalni su samo interesi, kako kažu Englezi.

• *Kako je rešavan problem sa izbeglicama do 5. oktobra?*

Dosta teško. Mi i dan-danas imamo u Srbiji više od 500.000 izbeglica. Problem je u tome što veliki deo tih ljudi ne želi i nema nameru uopšte da se vrati tamo odakle su došli. U Hrvatskoj im i ne daju da se vrate. U Hrvatskoj je bilo skoro 20% Srba, a sada ih ima 3% ili 4%.To je klasična primer kako je bilo etničko čišćenje, a u Srbiji danas ima isto toliko nacionalnih manjina koliko je bilo i pre '90. godine. To ipak nešto znači. Možda ima pojedinačnih primera da je neko, da su ovi Šešeljevi, da je neko nekog po nacionalnoj osnovi izbacivao, ali nije bilo sistematskog, da su isterivani oni koji nisu bili Srbi. Izbeglice su dosta težak problem, međutim srpski narod je malo drugačiji, tako da mi nemamo mnogo tih kolektivnih centara za izbeglice, nego su se ljudi uglavnom nekako snašli – ili kod svojih rođaka, prijatelja, veliki deo je već postao deo Srbije, tako da mislim da je perspektiva povratka tih ljudi veoma teška i tu treba pomoć međunarodne zajednice, da se pomogne da se ti ljudi uključe u privredni sistem, u obrazovanje, zdravstvo, jer njihov položaj je dosta težak.

• *Kako se kaže, Milošević je napustio Krajinu...*

Nije on napustio Krajinu... Pre nego što se desilo to, on je ubeđivan od strane rukovodstva Republike Srpske Krajine da Krajina ne može da padne, da je Knin na strateškom mestu, da oni imaju dovoljno naoružanja, da imaju dovoljno vojske, da će to odbraniti i da onda neće prihvatiti ovaj plan Z4, zato što misle da mogu da dobiju još bolji plan.

E, onda, kada je krenuo napad, onda se videlo u stvari da to nije moglo da bude odbranjeno ni nekoliko dana. Milošević im je poručio da izdrže 7 dana, bez intervencije Srbije, a Srbija će sve da uradi na međunarodnom planu, da zapreti da će da uđe u rat, itd. Jer šta je bila alternativa tome? Alterantiva je bila da Srbija uzme tenkove i krene ka Krajini. Znači, jedan opšti rat protiv Hrvatske. Međutim, Krajina je pala mnogo brže, pošto su pobegli funkcioneri Republike Srpske Krajine. Onda je krenulo stanovništvo i tu povratka više nije bilo. Tako da mislim, ako je tu bilo neke izdaje, pre svega je bilo u rukovodstvu Republike Srpske Krajine, jer da su mogli da se odbrane nekoliko dana, svakako da bi sve bilo mnogo drugačije. Ali, to je već priča vezana i za Republiku Srpsku. Nedovoljno dobre procene kada treba da se prekine rat, jer i u Republici Srpskoj smo mi imali sličan problem. Oni su odbijali sve mirovne planove, da bi na kraju vojska muslimanska i hrvatska došla do Banja Luke. I da se nije Srbija umešala, da nije došlo do Dejtonskog sporazuma, da Srbija nije rekla da, ako padne Banja Luka, da ćemo da uđemo u rat, ne bi više bilo Republike Srpske... Oni sada optužuju u Hagu Miloševića da je postojala jedinstvena komanda. Problem je što nije postojala jedinstvena komanda, jer da je postojala, stvari bi bile mnogo drugačije, nego jednostavno su se dešavale stvari da Karadžić, Martić nisu hteli da slušaju. Ono što je Milošević govorio, oni jednostavno u jednom momentu nisu hteli više da slušaju. Mislili su da oni mogu bez Srbije. Pokazalo se da to nije tako i zato te priče o tome da je Srbija nekoga izdala nisu tačne. Naravno, Milošević, u želji da ubedi Karadžića da prihvati mirovne planove, pribegao je merama koje su strašno nepopularne i koje ja lično ne mogu da podržim, i koje nisam podržavao – to je ono što je bila ta blokada na Drini i neke sankcije prema Republici Srpskoj, upravo iz želje da Karadžić prihvati, da ne bi izgubili sve. Tako da na kraju, jedino što Srbi sada imaju je Republika Srpska. Ona je ipak ostala. To je prvi put u istoriji srpskog naroda da Srbi preko Drine imaju neku vrstu svoje države ili entiteta. Ona nije država, ali je neka vrsta entiteta, koji na kraju krajeva ima neku svoju međunarodnu verifikaciju kroz taj Dejtonski sporazum. Bilo bi strašno loše kada bi sadašnje rukovodstvo Republike Srpske dozvolilo da se taj Dejtonski sporazum revidira, kao što postoje takve ideje.

• *Kakav je odnos SPS imao prema nevladinim organizacijama?*

Pa, mi nismo imali nikakav odnos prema njima. Bilo je ideja da se zabrani njihov rad svojevremeno, zato što je uglavnom neke od njih podržavao ŠOROŠ, neke organizacije koje nisu baš bile prijateljske prema srpskom narodu, ali objektivno, nikada se nije desila nikakva represija prema njima. I Nataša Kandić i ostali su radili normalno i u vreme kada smo mi bili na vlasti. Mi nismo imali nikakve kontakte s njima, ni-

kakvu saradnju i naravno da nismo imali simpatija za njihov rad, ali nikakvih represija prema njima nikada nije bilo. Ali je evidentno da je kroz te nevladine organizacije, to moram odmah da vam kažem, kroz to su ljudi pokrali na stotine miliona maraka i kroz pomoć tadašnjoj opoziciji. Tadašnja opozicija je dobila preko 200 miliona dolara, znači, iz inostranstva. Sve se to znalo. Niko zbog toga nije otišao u zatvor. To je inače zabranjeno. Nevladine organizacije, B92, neki mediji, sve se to znalo da se finansira iz inostranstva, ali nikada nije primenjivana nikakva represija, ali mene samo zanima da li oni koji su dali pare znaju gde su te pare. Jer ćemo otkriti kao za G17 ili kao za neke druge, da su u suštini to uglavnom uzeli ljudi koji su... Đinđić je vodio sve finansije kampanje DOS-a. Zašto? Zašto baš on? Očigledno da mu je to bilo jako važno, inače bi to dao nekom drugom. Obično, to ne rade prvi ljudi – da vode finansije. Ali njemu je bilo bitno da to radi.

• *Kako se SPS finansirao do 5. oktobra?*

Mi smo tada kao partija imali prihode od članarine, od dotacije od države, imali smo od donacija od preduzeća – neka preduzeća, ko god je hteo, ali moram da kažem... nismo mi dovoljno učinili za SPS. SPS je velika partija, ali ima i velike dugove. U vreme kada smo bili na vlasti, mi smo partiju 5. oktobra ostavili sa 10 miliona maraka duga. Toliko o finansiranju. I to kada smo bili na vlasti, što znači da nismo mnogo vodili računa o SPS-u. Ponekad sam za sebe razmišljam da SPS u Srbiji nije u stvari bio na vlasti. On je bio samo jedan deo vlasti, a na vlasti je bila jedna grupa ljudi okupljena oko Miloševića, koja nije morala da pripada SPS-u. I zato se sada postavlja pitanje. Dakle, nisu ljudi vodili računa o interesima partije. Naša partija je jedina ostala u dugovima, od svih partija koje su bile na vlasti. Naša partija je jedina ostala bez svog prostora... Praktično, mi to kažemo, naša vlast je bila maćeha ... Maćeha, to je kada vam se otac i majka razvedu, pa više nije majka, nego dođe nova žena – maćeha... Nisu imali blagonaklonost prema SPS-u. I danas imamo velikih finansijskih problema, upravo zbog dugova koje smo napravili u vreme naše vlasti.

• *Zašto se dogodio 5. oktobar baš 2000. godine?*

Prvo, on je dugo najavljivan i pripreman. On je dobro pripremljen. Tome je išlo naruku nesnalaženje vlasti posle prvog kruga izbora. Ja sam tada razgovarao s Miloševićem, da je on izgubio na izborima. On je rekao: "Ako sam izgubio, nema problema!"... Bio je problem u tome da li je Koštunica stvarno pobedio ili ne... To je sigurno. Njemu je falilo malo glasova da pobedi. I oni su to znali i plašili su se šta će da bude u drugom krugu. S druge strane, ja sam razgovarao preko jednog prijatelja – nisam ja lično, ali sam preneo Đinđiću poruku da dozvole odlazak u dru-

gi krug, da se organizuje drugi krug, pa ko dobije – dobije. Verovatno bi Koštunica pobedio i u drugom krugu, to nije sporno, ali njima nije bilo stalo do drugog kruga. Njima je bilo bitno da se odmah preuzme vlast. Tako da je to dobro pripremano. U tome je naravno učestvovala i logistika stranih obaveštajnih službi... Bilo je oružja. To je bio u klasičnom smislu puč. Znači, državni udar. Tu se Milošević nije dobro snašao. Tada je morao, između ta dva kruga, da razgovara s Koštunicom, Đinđićem i ostalima, ali nije se snašao. Nije shvatio. Kao što je godinama radio ranije, tada je trebalo da uradi sve da ne dođe do 5. oktobra. Jednostavno rečeno, čak i tada, on je možda mogao da kaže neka se prizna pobeda, samo da ne bude daljih nekih problema. 5. oktobar je dobro pripreman. On bi se desio kad-tad. Nije tu više ni bilo važno da li je neko pobedio na izborima. Jednostavno je postojala energija tih ljudi koji su hteli da izvedu taj puč, postojala je dobra organizacija, a državna vlast je već upala u krizu, i mnogi ljudi iz državne vlasti su već bili u dogovoru ili dilu sa Đinđićem. Između ostalog, i Legija. On se 4. oktobra sreo sa Đinđićem i dogovorio 5. oktobar. Tu nema nikakve dileme... Mi inače procenjujemo da je tada naše partijsko rukovodstvo bilo veoma nesposobno da odreagujemo brzo i da smo zbog toga izgubili sve, a samo je Milošević izgubio na izborima. Mi smo na saveznim izborima imali većinu – naša koalicija. Tada je samo Milošević izgubio izbore, a zbog 5. oktobra smo izgubili i republičku vlast. Tako da je to bila jedan loša procena.

• *Kako ste Vi lično doživeli 5. oktobar?*

Ništa posebno. Bio sam u ovoj zgradi. U tu zgradu su upali ovi Batićevi i naravno pokrali, polupali sve što su mogli da polupaju. Ništa posebno. Ja sam već 6. oktobra nastavio da radim normalno.

• *Kako je bilo raditi tokom NATO bombardovanja?*

Mi nismo osećali svu tu opasnost i ponekad mi se čini da smo bili malo ludi. Mi smo isto radili ovde. Svi su znali gde je sedište SPS-a. Moglo je da bude bombardovanja. Po celu noć smo mi ovde dežurali. Celo rukovodstvo SPS-a je zaista bilo tu. Nije pobeglo iz zemlje.

• *Koje medije ste pratili do 5. oktobra?*

Ja sam bio u dobrim odnosima sa svim medijima. Znači, u korektnim odnosima sa medijima... Nikada nisam bio u nekim lošim odnosima sa medijima, jer sam radio taj posao. I dan-danas nema medija sa kojim sam ja u lošim odnosima. Naravno, to ne znači da će uvek objaviti ono što ja kažem, jer to ne zavisi od njih, nego zavisi od urednika, zavisi od nekih drugih stvari. Tako da sam ja zaista imao dobre odnose sa svim medijima i nikada nisam bio pristalica komuniciranja samo s jednim medijima. Možda je to zbog toga što sam ja bio zadužen za odnose

sa javnošću, pa sam onda imao službene koktele. Ja sam svake godine pravio taj prijem, koktel za medije povodom Nove godine, itd. Bili smo u dobrim odnosima.

- *Ovo je sad hipotetičko pitanje: Da li postoje stvari koje biste Vi, iz sadašnjeg ugla, drugačije, bolje uradili?*

Sigurno da bih drugačije radio vezano za dogovore oko formiranja vlasti. Tada je trebalo obavezno da se napravi dogovor s drugim partijama da one učestvuju u vlasti kako bi se podelila odgovornost. Dalje, sigurno da bismo kadrovsku politiku drugačije vodili, koalicije više ne bismo pravili pogrešne, vezano i za ove međunarodne pregovore. Verovatno bismo sada bili mnogo iskusniji i više bismo vodili računa o fleksibilnosti i pokušaju da se dođe do određenih dogovora. Sve u svemu, mi smo dosta stvari koje smo uradili, uradili ispravno i ima nekih stvari zbog koji treba da izvučemo neke pouke, da se one više ne ponavljaju. Mi smo to i učinili na kongresu. Time smo stavili tačku na sve te priče. Mi sada imamo novu partiju, nov program, novu politiku, nova kadrovska rešenja, većina ljudi koji su sada u rukovodstvu, osim nekoliko nas koji smo ostali, a nismo bili na nekim baš najvišim funkcijama, bili smo na nekim partijskim funkcijama. Znači, ima nas svega nekoliko koji smo ostali. Sve ostalo su neki novi ljudi, koji nisu ni bili nešto posebno politički aktivni u vreme naše vlasti.

- *Zašto su bile represije prema OTPOR-u?*

Pa, ne znam kolike su bile represije. Mislim da nisu, a represije u odnosu na ovo što se sada radi su smešne. Mi smo bili bebe. Oni su u stanju sada da uhapse čoveka a da ne kažu ni zašto je uhapšen, da ga puste da on provede nekoliko meseci u zatvoru. To nije bio slučaj. Ko god je hapšen, međunarodna zajednica je odmah slala saopštenja. To je neuporedivo. Mi ni tada iz partije nismo podržavali i nismo se zalagali za represiju. Problem je u tome što je OTPOR već tada imao... Da OTPOR sada radi ono što je radio u vreme Miloševića, oni bi bili odavno svi u zatvoru... OTPOR je tada izdavao, pripremao brošure kako treba da se izvede državni udar, kako treba da se neki funkcioner blokira, čak i neke diverzije kako da se izvode. To su smešne stvari šta su oni sve radili, ali protiv njih nije bila neka velika represija. Kakva represija? Represija je privođenje na informativni razgovor? Da li su ljudi svesni da vi sada možete da odete u zatvor bez ikakve krivice? Tako da i mnogi od tih ljudi – treba da razgovarate s njima, koji su bili protivnici Miloševića, sada mnogo drugačije gledaju i ocenjuju ovo vreme.

(25. juli 2003, Beograd)